

er in en ook de geestdriftige scheppingsdrang, en tevens de overwinning, de eindelijke rust die nog de herinnering draagt van rustelooze liefde en leed. „Moi je suis Bacchus qui pressure pour les hommes le nectar délicieux”, klinkt het hoogmoedig opschrift onder eenige van deze Beethoven-koppen.

Maar ook teederheid en bekoring, niets meer dan weemoed en streeling, ademen vele werken van Bourdelle. Wij wezen er op hoe de idylle van zijn jeugd telkens weer naklinkt te midden van zijn mystieker of intellectueeler arbeid. Het „Jonge Meisje met het koppig Ram”, dansende meisjesbeelden, of eenvoudig maar bustes van naamlooze vrouwen, zij zingen het verrukte leven, door geen stormen of waanzinnige dromen geteisterd.

De lach van de jonge vrouw in „De Vrucht” achtervolgt u als een verlokking en een belofte. In de zwierig-gestreckte hand houdt zij drie kleine appelen, en één verbergt zij in de hand achter den rug; van haar zelf, eeuwige sfynx, weet men niet of zij zerp dan wel zoet is, of haar glimlach alle heerlijkheid of alle smart voorspelt; men weet niet of de breede golving van haar slangachtig lijf leven of verwoesting in zich bergt. Doch men heeft zich niets meer af te vragen, de keus en de wil is u ontnomen: onweerstaanbaar trekt u de dubbelzinnige lach aan, de golving van het lichaam vervoert u, en de gansche gift hebt gij slechts nog te aanvaarden op geluk of smart.

In al zijn vrouwenbeelden overheerscht de vrouwelijke teederheid. Zijn „Biddende Jeanne d'Arc” smeekt meer om liefde dan om zegevierend wapengeweld. Machtig staat zijn „Penelope” gestut in haar breeden rok, als de verpersoonlijking van het wachten, dat geen jaren meer telt; in het gelaat, in den blik alleen, raadt men nog hoe wanhoop en hoop, hoe ontzetting en blijde verwachting, telkens wisselend, in deze houding liggen gestold.

Wij zouden nog aandacht moeten vragen voor zooveel kleinere en zeer kleine beelden, zooals dit minuscule monogram van Antoine Bourdelle, waar, te midden van de dooreengestregelde beginletters van zijn naam, de kunstenaar, nederig en hoogmoedig tevens, in lichtgebogen houding staat, en die, nieuwe Icarus, onder iederen arm een breed ontplooiden vleugel draagt.

Bourdelle rijst als een reus onder zijn tijdgenooten op, geen spoor van verval is aan hem te merken. Levend getuigenis van een kracht die alleen de dood sloopen kan, konden wij overweldigende fragmenten bewonderen van „l'Épopée Polonaise”, dat nog moet onthuld worden in Frankrijk en waarvan vele gedeelten op deze tentoonstelling enkel uit foto's waren te zien. Bovenop troont, in voortschrijdende houding, de nationale held Mickiewicz; aan den voorkant van het monument